

## EKSAMEN

Emnekode: SFBR1303	Emne: Årsregnskap og god regnskapsskikk (revisoreksamen)
Dato: 6. mai 2015	Eksamenstid: kl. 09.00 til kl. 15.00
Hjelpemidler: Revisors håndbok IFRS på norsk IAS 16, 18 og 40 (kopier) Norges lover / særtrykk eller samlinger av lover uten kommentarer. Skattelovsamling (Jacob Jarøy eller Ole Gjems-Onstad) Rente- og annuitetstabeller Kalkulator	Faglærer: Jon Andersen og Jørgen Eilertsen
Eksamensoppgaven: Oppgavesettet består av 10 sider inklusive denne forsiden. Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.  Oppgavesettet består av 5 oppgaver. Alle oppgavene skal besvares. Begynn på nytt ark for hver oppgave.	
Sensurdato: 1. juni 2015  Karakterene er tilgjengelige for studenter på Studentweb senest 2 virkedager etter oppgitt sensurfrist. Følg instruksjoner gitt på: <a href="http://www.hiof.no/studentweb">www.hiof.no/studentweb</a>	

## EKSAMEN I

# ÅRSREGNSKAP OG GOD REGNSKAPSSKIKK

I henhold til rammeplan for bachelor i regnskap og revisjon av 27.6.2012  
og rammeplan for treårig revisorutdanning av 1.12.2005.

6. mai 2015

kl. 0900 - kl. 1500

Opgavesettet består av 9 sider, inklusive denne siden (totalt antall oppgaver 5).

### Tillatte hjelpemidler

- Revisors håndbok
- IFRS på Norsk
- IAS 16, 18 og 40 (kopier)
- Norges Lover / særtrykk eller samlinger av lover uten kommentarer
- Skattelovsamling (Jacob Jarøy eller Ole Gjems-Onstad)
- Rente- og annuitetstabeller
- Kalkulator

Hvis oppgavene inneholder ufullstendige eller uklare opplysninger, må du selv ta nødvendige forutsetninger. Disse bør gå klart fram av besvarelsen.

Begynn på nytt ark for hver oppgave. Alle oppgaver skal besvares.

Besvarelsen skal ikke skrives med blyant.

*Ta hensyn til skatt ved løsning av den enkelte oppgave med mindre det spesifikt fremgår av oppgaven at du skal se bort fra skatt.*

## OPPGAVE 1 (Anslått tid: 30 minutter)

AS Skatten Min er en handelsvirksomhet. Du har følgende data om virksomheten:

Fra inngående balanse pr. 01.01.2014:

Varige driftsmidler	600 000
Varelager	300 000
Utsatt skatt	0

Regnskapsregistreringene i 2014 viser:

Driftsinntekter	2 000 000
Varekjøp	700 000
Andre driftskostnader (ekskl. avskrivninger)	1 140 000
Det forekommer ikke finansposter.	

Tilleggsopplysninger:

Skattemessige avskrivninger:	Grunnlag 600 000, saldosats 30 %.
Regnskapsmessige avskrivninger:	Grunnlag 600 000, lineære over 5 år.

Varelager per 31.12.2014 til kostpris: 400 000. Det er ingen ukurans.  
Årets overskudd avsettes til annen egenkapital (utbytte kr 0).

I andre driftskostnader ligger ikke skattemessig fradragsberettigede representasjonskostnader på kr. 10 000. Det er ingen utsatt skatt/skattefordel ved årets begynnelse (31.12.2013).

- (a) Selskapets styre er usikker på hva som menes med utsatt skatt og utsatt skattefordel. Forklar kort disse to begrepene for selskapets styre.
- (b) Beregne skattekostnaden for 2014 og utsatt skatt/skattefordel per 31.12.2014. Skattesatsen er 27 %. Beregne skattepliktig resultat samt betalbar skatt for 2014.

## OPPGAVE 2 (Anslått tid: 60 minutter)

Alle tall i denne oppgaven er i hele tusen kroner.

Et produksjonsselskap, Hesk AS, lokalisert på det «bilde» Sørlandet er lite iht. regnskapslovens § 1-6. Det er utarbeidet følgende foreløpige årsregnskap for 2014:

<b>Resultatregnskap</b>	<b>2014</b>
Salgsinntekt	28 200
Gevinst ved salg av maskiner	15
Beholdningsøkning varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer	550
Beholdningsøkning langsiktige tilvirkningskontrakter	200
Varekostnad	-17 365
Lønnskostnad	-5 750
Avskrivning på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	-900
Annen driftskostnad	<u>-3 450</u>
<b>Driftsresultat</b>	<b>1 500</b>
Renteinntekt	50
Annen rentekostnad	<u>-300</u>
<b>Ordinært resultat før skattekostnad</b>	<b>1 250</b>
Skattekostnad på ordinært resultat	<u>-378</u>
<b>Årsresultat</b>	<b><u>872</u></b>

<b>Balanse</b>	<b>31.12.14</b>	<b>31.12.13</b>
<b>Eiendeler</b>		
Goodwill	150	200
Utsatt skattefordel	0	21
Bygninger	4 000	4 250
Maskiner	2 250	2 485
Inventar	550	700
Aksjer i Datter AS	508	0
Råvarer	600	300
Varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer	1 900	1 350
Langsiktige tilvirkningskontrakter	1 050	850
Kundefordringer	1 152	1 350
Andre kortsiktige fordringer	100	65
Omløpsaksjer	300	0
Kontanter, bankinnskudd	<u>1 440</u>	<u>700</u>
<b>Sum eiendeler</b>	<b><u>14 000</u></b>	<b><u>12 271</u></b>
<b>Egenkapital og gjeld</b>		
Aksjekapital	1 000	1 000
Annen egenkapital	2 843	1 971
Utsatt skatt	117	0
Pensjonsforpliktelse	500	1 000
Annen langsiktig gjeld	4 000	4 000
Kassekreditt	50	350
Leverandørgjeld	2 600	2 300
Betalbar skatt	240	0
Skyldige offentlige avgifter	1 700	1 450
Utbytte	0	0
Annen kortsiktig gjeld	<u>950</u>	<u>200</u>
<b>Sum egenkapital og gjeld</b>	<b><u>14 000</u></b>	<b><u>12 271</u></b>

Selskapets økonomisjef har utarbeidet et forslag til noter for 2014. På neste side er det kun vist et utdrag av noten om selskapets regnskapsprinsipper:

**NOTE 1 REGNSKAPSPRINSIPPER (utdrag)**

**Varige driftsmidler**

Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene er som hovedregel fordelt lineært over antatt økonomisk levetid.

**Varer**

Varer er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Anskaffelseskost for tilvirkede varer er vurdert til variabel tilvirkningskost. Som en del produksjonen fremkommer det et biprodukt som er salgbart. Biprodukter er i balansen verdsatt til kr. 0 iht. NRS Varelager.

**Langsiktige tilvirkningskontrakter (anleggskontrakter)**

For langsiktige tilvirkningskontrakter er fullført kontrakts metode benyttet og variabel tilvirkningskost lagt til grunn ved balanseføring.

**Fordringer**

Kundefordringer og andre fordringer er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

**Skatter**

Skatter kostnadsføres når de påløper, det vil si at skattekostnaden er knyttet til det regnskapsmessige resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets skattemessige inntekt) og endring i netto utsatt skatt.

For utsatt skattefordel har selskapet benyttet seg av hovedregelen og balanseført en eventuell utsatt skattefordel.

I tillegg er det følgende noteinformasjon tilgjengelig knyttet til en pågående rettsak og selskapets kassekreditt:

**NOTE 2 RETTSSAK**

Hesk AS ble saksøkt 1. mars 2015 knyttet til en tvist om opphavsretten til merkenavnet LURIFAKS. Motparten mener imidlertid at merkenavnet opprinnelig ble utviklet av dem, og har derfor rettet et krav på kr. 5 000. Hesk AS vurderer det som mindre enn 50 % sannsynlig at saksøker vinner frem med dette søksmålet.

**NOTE 3 KASSEKREDITT**

Limit kassekreditt er kr 500 000. Som pant er selskapets bygninger stilt som sikkerhet.

**Del 1 Maksimalt utbytte**

- (a) Med utgangspunkt i informasjonen ovenfor, drøft selskapets adgang til å utdele utbytte for 2014.**

**Del 2 Varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer**

I forbindelse med avslutningen av årsregnskapet for 2014 ønsker produksjonsselskapet å endre regnskapsprinsipp fra variabel til full tilvirkningskost. Faste tilvirkningskostnader utgjør kr. 150 pr. 31.12.13 og kr. 400 pr. 31.12.14.

- (b) Vis endringene som må gjøres i det foreløpige årsregnskapet for 2014 som følge av selskapet velger å benytte full tilvirkningskost. Dersom det er flere mulige alternativer, skal du vise samtlige.**

**OPPGAVE 3 (Anslått tid: 60 minutter)**

Ved eventuelt behov, benytt i denne oppgaven en kalkulasjonsrente på 5 % *før* skatt.

**Del 1 Transaksjons- og opptjeningsprinsippet**

- (a) Forklar kort transaksjons- og opptjeningsprinsippet (maksimalt 1 side).**

**Del 2 Utleie av eiendom**

En større eiendomsinvestor i Flekkefjord leier ut både leiligheter, kontor- og industribygg i regionen. En av leietakerne er selskapet VIP AS som driver med utvikling av avansert teknologi for oljesektoren. Selskapet har inngått en avtale om å leie et høyteknologisk bygg fra 1. januar 2014. Årlig leie for dette bygget er kr 600 000 (dvs. kr 50 000 pr. måned).

Leiekontrakten er ikke oppsigelig i leieperioden fra januar 2014 til desember 2016.

Siden utleier også er en av aksjonærene i VIP AS, ble det avtalt at leien for de tre første årene skal betales 31. desember 2016.

- (b) Hva blir leieinntekten i 2014 for eiendomsinvestoren i Flekkefjord? Begrunn din løsning.**
- (c) Anta at VIP AS flytter ut av lokalene 31. desember 2015. Vurder om dette har noen betydning for inntektsføringen i 2015 og 2016 for eiendomsinvestoren i Flekkefjord? Begrunn din løsning.**

## OPPGAVE 4 (Anslått tid: 120 minutter)

Alle tall i denne oppgaven er oppgitt eksklusiv mva. Se bort fra skatt i denne oppgaven.

### Del I Anleggsmidler

Snix AS ble stiftet i januar 2011. Selskapet faller inn under regnskapslovens regler for små foretak. Selskapet kjøpte straks et bygg som benyttes til egenproduksjon og lagerbygg for kr 12 000 000. Herav ble kr. 2 500 000 ansett som tomteverdi og 28 % av byggets verdi ansett som verdi av tekniske installasjoner. Disse installasjonene besto av ulike deler som ble vurdert å ha tilnærmet samme levetid (20 år). Det ble samtidig anskaffet maskiner og maskinelt utstyr for kr 800.000.

30. juni 2013 ble det solgt maskiner for kr 200.000. Samtidig ble det anskaffet nye maskiner. Anleggsmiddelnoten for 2013 ble utarbeidet slik:

	Bygg	Tekn.inst.	Tomt	Maskiner	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	6 840 000	2 660 000	2 500 000	800 000	12 800 000
Tilgang				440 000	440 000
Avgang til anskaff.kost				-350 000	-350 000
<b>Anskaffelseskost 31.12.</b>	<b>6 840 000</b>	<b>2 660 000</b>	<b>2 500 000</b>	<b>890 000</b>	<b>12 890 000</b>
Akk avskrivninger	-410 400	-399 000	0	-314 000	-1 123 400
<b>Bokført verdi 31.12.</b>	<b>6 429 600</b>	<b>2 261 000</b>	<b>2 500 000</b>	<b>576 000</b>	<b>11 766 600</b>
Årets avskrivninger	136 800	133 000	0	169 000	438 800
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær		Lineær	
Avskrivningsprosent	2 %	5 %		20 %	

**a) Beregne salgsgevinst på maskinene som ble solgt i 2013. Hvor skal salgsgevinsten presenteres i resultatregnskapet etter norske regnskapsbestemmelser (GRS)?**

I januar 2014 ble 30 % av de tekniske installasjonene i bygget utskiftet. Utrangeringsverdien var null. Samtidig ble det gjort utvidelser av kapasiteten på de samme tekniske installasjonene. Snix AS mottok faktura fra totalentreprenør for arbeidene på kr 2 400 000, hvorav ca. 60 % ble ansett å relatere seg til kapasitetsutvidelsene. Levetiden på de tekniske installasjonene ble ansett uendret.

**b) Hvordan vil de ovennevnte opplysningene påvirke regnskapet til Snix AS for 2014? Begrunn dine valg og henvis til relevante norske bestemmelser.**

Se bort fra opplysningene i oppgave b) og anta at det ikke gjennomføres noen arbeider knyttet til tekniske installasjoner i 2014. Snix AS gjør en ny vurdering av levetiden på de tekniske installasjonene i 2014 og kommer fram til at den totale gjennomsnittlige levetiden vil bli på 30 år (regnet fra 2011).

- c) Drøft hvordan den nye opplysningen vil påvirke Snix AS sine avskrivninger på tekniske installasjoner i 2014 etter norske regnskapsbestemmelser. Vurder om det ville være noen annen løsning etter IFRS-reglene.**

*Se bort fra opplysningene i oppgave b) og c).* Snix AS har innhentet en ekstern takst på bygget pr. 31.12.2014. Taksten er på kr 19 000 000 hvorav tomtens verdi utgjør kr 4 000 000.

- d) Drøft med utgangspunkt i relevante norske regnskapsbestemmelser om Snix AS bør stanse avskrivningene på bygget fra 2014.**

*Se fortsatt bort fra opplysningene i oppgave b) og c).* Legg til grunn at det er innhentet en takst på bygget som ovenfor nevnt. Anta at Snix AS benytter internasjonale regnskapsbestemmelser (IFRS).

- e) Forklar hvilke valgmuligheter Snix AS har mht. regnskapsmessig måling av bygget og tomten i 2014 etter IFRS? Anta at bygget ikke planlegges solgt. Vis postene i regnskapet vedrørende bygget under alternativene og vis til relevante IFRS bestemmelser.**
- f) Besvar den samme problemstillingen (oppgave e) ut fra IFRS-regelverket dersom dette alternativt var et bygg leid ut til eksterne. Vis til relevante IFRS bestemmelser.**

## **Del II Aksjer**

Snix AS har i begynnelsen av januar 2014 kjøpt to aksjeposter i selskaper innenfor samme bransje. Følgende opplysninger foreligger om postene:

### **Selskap A)**

Snix AS kjøpte 30 % av aksjene for kr 3 000 000. Andel balanseført egenkapital knyttet til denne aksjeposten var kr 300 000. Merverdiene antas å ha en gjennomsnittlig levetid på 10 år. Transaksjonsutgifter kom i tillegg med kr 50 000. Snix AS mottok i april 2014 kr 150 000 i ordinært utbytte på investeringen. Ved årets slutt viser foreløpig regnskap at årsresultat etter skatt i selskap A totalt vil bli på kr 2 000 000, hvorav det i henhold til aksjonæravtale er enighet om å utdele kr 500 000 i utbytte.

### **Selskap B)**

Snix AS kjøpte 15 % av aksjene for kr 1 500 000. Andel balanseført egenkapital knyttet til denne aksjeposten var kr 150 000. Merverdiene antas å ha en gjennomsnittlig levetid på 5 år. Transaksjonsutgifter var kr 50 000. Ved årets slutt viser foreløpig regnskap at årsresultat etter skatt i selskap B totalt vil bli på kr 600 000. Det har ikke vært delt ut utbytte på flere år.

- g) Gjør rede med henvisning til norske regler for hvilke metoder Snix AS kan benytte for måling og presentasjon av investeringene i sitt selskapsregnskap. Vis hvordan de ulike valgene vil slå ut tallmessig.**



## OPPGAVE 5 (Anslått tid: 90 minutter)

Alle tall i oppgaven er i hele tusen. I besvarelsen kan alle tall avrundes til hele tusen.

Ram AS kjøper 90 % av aksjene i Sun AS for kr 850 med virkning fra 1. januar 2013. I tillegg har Ram AS direkte utgifter i forbindelse med kjøpet på kr 50. Ved oppkjøpet har selskapene følgende balanser:

	Ram AS	Sun AS
Maskiner	400	100
Varer		250
Bankinnskudd	1 200	200
<b>Sum eiendeler</b>	<b>1 600</b>	<b>550</b>
Aksjekapital	600	250
Annen egenkapital	800	200
Avsatt utbytte	200	100
<b>Sum egenkapital og gjeld</b>	<b>1 600</b>	<b>550</b>

Ram AS har vurdert at varene i Sun AS har en virkelig verdi på totalt kr 350. I tillegg har selskapet vurdert at det er knyttet en merverdi til maskiner på kr 200. Gjenstående levetid på maskinene er 10 år og eventuell goodwill avskrives over 5 år.

- (a) Utarbeid en merverdianalyse på oppkjøpstidspunktet ut fra tradisjonell goodwill-metode (dvs. at det kun tilordnes goodwill til majoriteten). Utarbeid konsernets åpningsbalanse på oppkjøpstidspunktet.**

Årsresultatet til Ram AS for 2013 var kr 190 og for Sun AS kr 365. Etter eliminerings ble konsernets resultat fordelt til majoritet med kr 398 og minoritet kr 28.

- (b) Vis beregningen for 2013 av resultatandelene til majoritet (kr 398) og minoritet (kr 28). Det blir ikke avsatt utbytte i 2013.**

Helt i starten av 2014 selger Ram AS sine maskiner til Sun AS for kr 630 (gjenværende levetid vurderes til 9 år).

*For resten av oppgaveteksten, se neste side.*

Selskapene rapporterer følgende resultatregnskapet for 2014:

	Ram AS	Sun AS
Driftsinntekter		1 500
Gevinst ved salg maskin	270	
Varekostnader		630
Avskrivninger		80
<b>Driftsresultat</b>	<b>270</b>	<b>790</b>
Utbytte fra datter	315	
Resultat før skattekostnad	585	790
Skattekostnad	50	213
<b>Årsresultat</b>	<b>535</b>	<b>577</b>
Disponering: Utbytte	400	350
Til annen egenkapital	135	227

I tillegg følgende balanse per 31.12.2014.

	Ram AS	Sun AS
Anleggsmidler		640
Aksjer i datterselskap	810	
Varer		450
Fordring internt	315	
Bankinnskudd	1 050	515
<b>Sum eiendeler</b>	<b>2 175</b>	<b>1 605</b>
Aksjekapital	600	250
Annen egenkapital	1 125	792
Utsatt skatt		80
Betalbar skatt	50	133
Utbytte	400	350
<b>Sum egenkapital og gjeld</b>	<b>2 175</b>	<b>1 605</b>

(c) Drøft med utgangspunkt i grunnleggende regnskapsprinsipper og relevante standarder hvordan salget av maskin fra Ram AS til Sun AS bør behandles i konsernregnskapet for 2014.

(d) Utarbeid konsernregnskapet for 2014.

## LØSNING TIL EKSAMEN I

# ÅRSREGNSKAP OG GOD REGNSKAPSSKIKK

I henhold til rammeplan for bachelor i regnskap og revisjon av 27.6.2012 og rammeplan for treårig revisorutdanning av 1.12.2005.

## OPPGAVE 1

(a) Poenget med oppgaven er IKKE tekniske forklaringer, men at studentene skal forklarer realiteten i begrepene. Utsatt skatt betyr at selskapet har en forpliktelse som må innfris en gang i fremtiden. Utsatt skattefordel betyr at selskapet i realiteten har skatt til gode, gitt det typisk går med skattemessig overskudd. Gode besvarelser vil også påpeke at beløpene er overvurdert, idet man vanligvis ikke tar hensyn til at den riktige verdimålingen tilsier nåverdivurdering (etter norske regnskapsstandarder er det tillatt å gjøre slike justeringer (som naturligvis medfører riktighet)).

(b) Beregninger:

Driftsinntekter		2 000 000
Varekostnader	700' + 300' - 400'	600 000
Andre driftskostnader		1 140 000
Avskrivninger	600 000 / 5 år	<u>120 000</u>
<b>Resultat før skatt</b>		<b><u>140 000</u></b>
Resultat før skatt		140 000
Ikke fradragsberettiget representasjon		<u>10 000</u>
Grunnlag skattekostnad		<b><u>150 000</u></b>
Skattekostnaden:	150 000 • 0,27 =	<b><u>40 500</u></b>

Beregning av forskjellen mellom R-verdier og S-verdier pr. 31.12.2014:

Verdi 31.12.2014	Regnskap	Skatt	Forskjell	Kommentar
Driftsmidler	480 000	420 000	60 000	Skatteøkende forskjell
= Sum	480 000	420 000	60 000	Netto S-økende forskjeller
= Endring i året			60 000	S-økende forskj. (økning)

Utsatt skatt pr. 31.12.2014:

Økning i midlertidige skatteøkende forskjeller • Skattesats  
= 60 000 • 0,27 = 16 200

Resultat før skatt	= 140 000
<i>Permanente forskjeller</i>	
Ikke fradragsberettiget representasjon	+ 10 000
<i>Endring i midlertidige forskjeller</i>	
Netto økning i skatteøkende forskjeller	- <u>60 000</u>
Grunnlag betalbar skatt	<u>90 000</u>

Betalbar skatt (skyldig pr. 31.12.2014)  
= 90 000 • 0,27 = 24 300

(Skattekostnaden for 2014 på 40 500 er med dette splittet i betalbar skatt på 24 300 og utsatt skatt (fremtidig forpliktelse) på 16 200).

## OPPGAVE 2

- (a) Det som maksimalt kan utdeles i utbygge er 2 843 (annen egenkapital). Dette forutsetter at aksjelovens krav om forsvarlig egenkapital og tilfredsstillende likviditet (AL § 3-4). Dette bør diskuteres samt om det har noen betydning den ikke balanseført forpliktelsen som er vurdert til å være mindre enn 50 % sannsynlig.

Vurdering av likviditeten kan gjøres med utgangspunkt i noen enkle nøkkeltall (ikke forventet at studentene beregner alle disse, men man må forvente at de gjør noen beregninger) (merk at kassekreditt er håndtert som langsiktig kapital):

<b>Lønnsomhet</b>	
Totalkapitalrentabilitet	11,8 %
<b>Likviditet</b>	
Likviditetsgrad 1	1,19
Likviditetsgrad 2	0,74
<b>Finansiering</b>	
Langsiktig lagerfinansiering før utbytte	42 %
<b>Soliditet</b>	
EK% før utdeling av utbytte	0,27
EK% etter utdeling av utbytte	0,07

Selskapet har en tilfredsstillende lønnsomhet. Dersom man forventer dette i fremtiden, trekker dette i positiv retning mht. vurdering av maksimalt utbytte.

De fleste studentene vil trolig sammenlikne likviditetsgradene med såkalte normtall på hhv. 2 og 1. Det fremkommer av en rekke lærebøker at likviditetsgrad 1 bør være større enn 2 og likviditetsgrad 1 bør overstige 1. Dette er imidlertid altfor strengt (se diskusjon i f.eks. Boye, Heskestad og Holm, 2004). På den annen side kan man ikke forvente at studentene har fått dette med seg, og man må derfor forvente at de legger til grunn de mer tradisjonelle normtallene.

Langsiktig lagerfinansiering viser at anleggsmidlene er finansiert med langsiktig kapital. Langsiktig lagerfinansiering på 42 %. Dette oppfattes ofte som tilfredsstillende (enkelte vil trolig hevde at dette tallet bør ligge på 50 %). EK i prosent før utdeling er tilfredsstillende sammenliknet hva som er vanlig i praksis. Etter utdeling av et eventuelt utbytte, kan det diskuteres om EK i prosent er tilfredsstillende.

Man bør også vurdere om selskapet planlegger betydelige investeringer i fremtiden, som tilsier at selskapet trenger kapital fra driften, oppsparte midler og/eller lån. Dette kan trekke i retning at det ikke er rom til å dele ut utbytte.

Som det fremkommer av oppgaven har selskapet også en mulighet til å trekke 450 mer på kassekreditten. Dette endrer ikke bildet over vesentlig. Selskapet har i følge balansen bygg. Et vanlig spørsmål i praksis er å vurdere om selskapet har muligheter

til å låne opp på bygg pga. foreligger en merverdi. Dette kan man ikke forvente at studentene trekker inn, men bør honoreres hvis det stiller dette spørsmålet.

Det sentrale er at studentene drøfter om selskapet har tilfredsstillende likviditet – ikke den konklusjonen. Momentet mht. rettsaken, er det viktige at studentene bare reflekterer litt over dette momentet.

- (b)** Balanseført verdi for varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer blir pr. 31.12.14 kr. 2 300 mot kr 1 900 i det foreløpige regnskapet. Siden dette er et lite selskap, er det tillatt å resultatføre virkningen av prinsippendring (korrigere inngående balanse). Beholdningsøkningen varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer er i det foreløpige regnskapet kr. 550, mens den vil øke til kr. 950 som følge av at selskapet for 2014 legger full tilvirkningskost til grunn. Resultat før skattekostnad øker med kr. 400, skattekostnaden øker med kr 108, mens årsresultatet øker med 292. Annen egenkapital øker pr. 31.12.14 med 292 mens utsatt skatt øker med kr. 108.

Det bør nevnes at effekten pr 01.01.14 på kr 150 eventuelt skal presenteres som ekstraordinær post. Dette krever at denne effekten oppfattes som vesentlig.

Dersom man velger å korrigere inngående balanse, vil beholdningsendringen bli kr 250 større enn i det foreløpige regnskapet (korrigert beholdningsendring utgjør kr 800 – mot den foreløpige på kr 550). Dette medfører at resultat før skattekostnad øker med kr 250 og skattekostnaden øker med kr 67,5. Dette gir et resultat etter skattekostnad på kr 182,5. Effekten på annen egenkapital er tilsvarende. Utsatt skatt øker med kr 67,5.

### OPPGAVE 3

- (a) Det sentrale er at studentene får frem at en transaksjon finner sted når risiko og kontroll blir overført samt forklarer disse to begrepene. Når det gjelder opptjening, er poenget at en inntektsføring skal finne sted når en inntekt er opptjent – enten før eller etter transaksjonen finner sted. Eksempel på inntektsføring før transaksjonstidspunktet er langsiktige tilvirkningkontrakter. *Poenget er at studentene viser at de forstår disse to prinsippene.*
- (b) Leieinntekten blir i utgangspunktet 600 tusen pr. år. Det finner sted en overføring av risiko og kontroll etter hvert som tiden går. Det viktige er imidlertid at verdien av vederlaget IKKE er 600 tusen hvert år, pga. en etterskuddsbetaling. Det må derfor foretas en nåverdivurdering. I 2014 blir derfor inntekten:  $600\ 000 / 1,05^2 = 544$  tusen (avrundet).
- (c) Det faktum at leietakeren flytter ut, har ingen betydning for inntektsføringen til den som leier ut lokalene. Begrunnelsen for dette er at leieavtalen er ikke oppsigelig. I praksis vil slike situasjoner typisk være gjenstand for forhandlinger. Dersom disse forhandlingene finner sted i 2016, har de naturligvis ingen betydning for 2015. På den annen side, er det ikke utenkelig at forhandlingene slutføres før 31.12.2015. Dersom utfallet av forhandlingene er at utleie kan leie ut lokalene fritt i 2016 og at VIP AS i motytelse får en redusert «leie» for 2016, vil utleier kunne inntektsføre den reduserte leien i 2015 (må foretas en nåverdiberegning hvis opprinnelig avtale opprettholdes mht. betalingstidspunkt). Dette har naturligvis sammenheng med at risiko og kontroller overført. *Poenget i denne oppgaven er igjen drøftelse, ikke formell form.*

## OPPGAVE 4

### Del I

a)

Anskaffelseskost solgte maskiner	350.000
Avskrivninger fra januar 2011 – juni 2013 (2 ½ år a kr 70.000)	<u>-175.000</u>
Restverdi på salgstidspunktet	175.000
Salgssum ekskl mva	<u>200.000</u>
Salgsgevinst	25.000

Salgsgevinsten skal presenteres i resultatregnskapet som annen driftsinntekt etter rskl § 6-1.

b)

Besvarelsen bør ta utgangspunkt i sammenstillingsprinsippet i rskl § 4-1 første ledd nr. 3. Bygget er dekomponert, og reglene om påkostning/vedlikehold i dekomponerte bygg fremgår av NRS 8 pkt 4.3.2.3. Det er et pluss hvis kandidaten først nevner NRS-V om anvendelse av IFRS-løsninger innenfor god regnskapsskikk pkt. 2.7 og deretter går til NRS 8 pkt 4.3.2.3.

I NRS 8 fremgår at «når varige driftsmidler er dekomponert i avskrivningsgrupper for avskrivningsformål, der komponentene i gruppen har omtrent like lang levetid, skal den nye komponenten balanseføres i den aktuelle avskrivningsgruppen med sin kostpris. Samtidig skal eventuell gjenværende balanseført verdi på den utskiftede komponenten kostnadsføres.»

Dette innebærer at utskiftingene i sin helhet skal balanseføres, uavhengig av om de utvider kapasiteten på driftsmidlene eller ikke, mens 30% av de gamle installasjonene må kostnadsføres.

Balanseføring = kr 2.400.000

Fraregning (tapsføring) = 30 % av 2.261.000 = 678.300

Avskrivning 2014 blir slik:

IB 2014	2.261.000
Fraregning	<u>-678.300</u>
Rest	1.582.700
Påkostning	<u>2.400.000</u>
Nytt avskrivningsgrunnlag	<u>3.982.700</u>
17års restverdi	
Avskrivning 1/17	<u>234.276</u>

c)

Avskrivningsplanen bør justeres med virkning fra 2014. Dette er en estimatendring, jf NRS 8 pkt. 7.3.1. Det er et pluss hvis kandidaten først nevner NRS 5 pkt. 4 og NRS-V om anvendelse av IFRS-løsninger innenfor god regnskapsskikk pkt. 2.5 og deretter går til NRS 8 pkt 7.3.1.

I NRS 8 fremgår at regnskapsestimatene må revurderes regelmessig og at «ved endring av regnskapsestimat skal virkningen resultatføres i samme periode som estimatet endres, med



mindre resultatføring kan utsettes i samsvar med god regnskapsskikk. God regnskapsskikk åpner blant annet for utsatt resultatføring ved endret avskrivningsplan...»

Dette er ytterligere kommentert i NRS 8 pkt. 4.3.2.1 femte avsnitt, og omtales gjerne som henholdsvis knekkpunktmetoden og reverseringsmetoden.

Ved bruk av knekkpunktmetoden vil det ikke skje noen korreksjon for avskrivninger foretatt i perioden 2011 – 2013 men avskrivningene, fra og med 2014 vil bli:

$$(2.261.000 / 27) = 83.740$$

Ved bruk av reverseringsmetoden korrigeres for meget foretatte avskrivninger i tidligere år (2011 – 2013) og det legges til grunn en avskrivning for hele levetiden på 30 år. Dette gir følgende utslag i 2014:

Reversering $(399.000 - (2.660.000 * 3/30)) =$	-133.000
Avskrivning 2014 $(2.660.000 * 1/30) =$	<u>88.667</u>
Årets avskrivning	<u>-44.333</u>

Det skal opplyses om endring i avskrivningsplan, jf rskl § 7-39 annet ledd.

Etter IFRS-reglene tillates ikke bruk av reverseringsmetoden, men bare knekkpunktmetoden. Kandidatene kan her henvise til IAS 16 pkt. 51 (jf IAS 8). Selv om IAS 8 ikke er pensum, forventes det at kandidatene kjenner til IFRS-løsningen.

**d)**

Kandidatene bør her ta utgangspunkt i rskl § 5-3 annet ledd. Nærmere detaljer om avskrivninger er gitt i NRS 8 pkt. 4.3.2.1. Her uttales at «avskrivning kan ikke unnlates selv om driftsmiddelet er tilstrekkelig avskrevet i forhold til virkelig verdi.»

En meget god besvarelse vil også nevne at det kan stille seg annerledes dersom driftsmidlet er planlagt utskiftet/solgt, og restverdien er høyere enn balanseført verdi. «Ved fastsettelse av salgs-/utrangeringsverdien skal det ikke tas hensyn til forventet prisstigning i eierperioden, dva at en skal bruke dagens pris på eiendelen i den stand den forventes å være ved utskiftingen», jf NRS 8 pkt. 4.3.2.1 annet avsnitt.

e)

Etter IFRS-reglene kan selskapet velge mellom anskaffelseskostmodell og verdireguleringsmodell, jf IAS 16 pkt. 29.

Etter anskaffelseskostmodellen, jf IAS 16 pkt. 30, vil driftsmidlet fortsatt avskrives selv om det har en verdi som overstiger balanseført verdi, «så lenge eiendelens restverdi ikke overstiger den balanseførte verdi» jf IAS 16 pkt. 52. Driftsmidlet planlegges ikke solgt. Det betyr at avskrivningsplanen fortsetter i 2014 slik.

	<u>Bygg</u>	<u>Tekn.inst.</u>	<u>Tomt</u>
Anskaffelseskost 01.01.	6 840 000	2 660 000	2 500 000
Bokført verdi 01.01.	6 429 600	2 261 000	2 500 000
Årets avskrivninger	136 800	133 000	0
Bokført verdi 31.12.	6 929 800	2 128 000	2 500 000

Etter verdireguleringsmodellen, jf IAS 16 pkt 31 flg

Verdi bygg og tomt 01.01.2014	11.190.600
Avskrivning 2014	<u>-269.800</u>
Verdi 31.12.2014 før verdiregulering	10.920.800
Verdiregulering	<u>8.079.200</u>
Ny verdi 31.12.2014	19.000.000

Verdireguleringen vises over OCI, jf IAS 16 pkt. 39.

Verdireguleringen må fordeles på bygg, tekniske installasjoner og tomt.

En meget god besvarelse nevner også avsetning til verdireguleringsreserve og fond for urealiserte gevinster.

f)

Utleiebygg faller inn under IAS 40, jf definisjon i IAS 40 pkt. 5. Her kan det velges mellom anskaffelseskostmodell og virkelig verdi-modell, jf IAS 40, pkt. 30. Ved valg av anskaffelseskostmodellen skal målingen skje iht de tilsvarende bestemmelsene i IAS 16, jf IAS 40 pkt. 56. Dette medfører at denne modellen gir samme svar som anskaffelsesmodellen under oppgave e).

Verdijusteringsmodellen innebærer følgende:

Verdi bygg og tomt 01.01.2014	11.190.600
Avskrivning 2014	0
Verdijustering	<u>7.809.400</u>
Ny verdi 31.12.2014	<u>19.000.000</u>

Verdireguleringen vises over det ordinære resultatet, jf IAS 40 pkt. 35.

En meget god besvarelse nevner også avsetning til fond for urealiserte gevinster.

## Del II

g)

Kandidaten skal her komme frem til og drøfte rskl §§ 5-4 (kostmetoden) og 5-17 (egenkapitalmetoden). En god besvarelse inneholder også henvisning til NRF-F om investering i tilknyttet selskap mv. pkt. 3.3 og NRS 8 pkt. 4.3.3.2.

Selskap A: Her kan Snix AS velge mellom kostmetode og egenkapitalmetode, forutsatt at investeringen oppfyller definisjonen av tilknyttet selskap i rskl § 1-4 og NRF-F om investering i tilknyttet selskap mv. pkt. 3.1.

Selskap B: Her har Snix AS ikke noe annet alternativ enn å benytte kostmetoden.

Selskap A:

Regnskapsføring på kjøpstidspunktet:

Det er på dette stadiet ingen forskjell mellom kostmetode og egenkapitalmetode. Investeringen balanseføres som investering i tilknyttet selskap med kr 2.900.000. Transaksjonsutgiftene skal inngå i kostprisen, jf rskl § 5-4. Kjøpt utbytte bør trekkes fra med henvisning til at dette ikke oppfyller opptjeningsprinsippet i rskl. § 4-1 første ledd nr. 2. Kandidaten bør også henvisne til NRS-V om regnskapsføring av inntekt pkt. 7.10.1 og NRS nr. 8 pkt. 5.3.2. Det bør likevel nevnes at standardene legger opp til en vesentlighetsvurdering.

Regnskapsføring pr. 31.12.2014.

Ved bruk av kostmetoden kan opptjent utbytte inntektsføres fordi det synes som om vilkårene er oppfylt. Vilkårene fremgår av NRS-V om regnskapsføring av inntekt pkt. 7.10.1 og NRS nr. 8 pkt. 5.3.2, og går i hovedsak ut på at utbyttet må kunne sannsynliggjøres på balansedagen. Utbyttet utgjør kr 150.000.

Ved bruk av egenkapitalmetoden inntektsføres eiers resultatandel, jf rskl § 5-17 tredje ledd. Resultatandelen kan beregnes slik:

30 % av årsresultat 2.000.000	600.000
Meravskrivninger 10% av 2.700.000	<u>-270.000</u>
Resultatandel	330.000

Bokføringen blir slik:

Inntekt på investering i tilknyttet selskap	330.000 (kredit)
Fordring på utbytte	150.000 (debet)
Aksjer i tilknyttet selskap	180.000 (debet)

I tillegg bør kandidaten nevne avsetning til fond for vurderingsforskjeller, jf aksjeloven § 3-3, med kr 180.000.

Selskap B:

Regnskapsføring på kjøpstidspunktet:

Investeringen balanseføres som finansielt anleggsmiddel med kr 1.550.000. Transaksjonsutgiftene skal inngå i kostprisen, jf rskl § 5-4.

Regnskapsføring pr. 31.12.2014.

Etter kostmetoden blir det ingen inntektsføring eller endring i regnskapsmessig verdi.

## OPPGAVE 5

- (a) Ram AS blir morselskap og Sun AS blir datterselskap. Konsernet må gjennomføre en merverdianalyse jf NRS 17.

<b>Merverdianalyse</b>		Totalt	Majoritet	Minoritet
Eierfordeling ->		100 %	90 %	10 %
Bokført egenkapital		450	405	45
Skjulte reserver i varelager		100	90	10
AM		200	180	20
Utsatt skatt (av skjulte reserver)		-81	-73	-8
Identifiserte verdier (A)		669	602	67
Kostpris aksjer + transaksjonskost (B)			900	
Avsatt utbytte (tilfaller nye eiere)			90	
Goodwill (B-A)			208	

Åpningsbalansen vil da se slik ut:

	Ram AS	Sun AS	Elim	Konsern
			Bokføre merverdianalysen	
Goodwill			208	208
Maskiner	400	100	200	700
Aksjer i datterselskap	810		-810	
Varer		250	100	350
Fordring intern	90		-90	
Bankinnskudd	300	200		500
	1 600	550		1 758
Aksjekapital	-600	-250	250	-600
Annen egenkapital	-800	-200	200	-800
Minoritet			-67	-67
Utsatt skatt			-81	-81
Avsatt utbytte	-200	-100	90	-210
Gjeld				
	-1 600	-550		-1 758

(b) Beregningen av konsernresultatene vil være:

<b>Forklare konsernresultatet</b>	Majoritet	Minoritet
Andel resultat datter	329	37
Avskrivning merverdier AM	-18	-2
Reversering merverdi varer	-90	-10
Reversering utsatt skatt	29	3
Avskrivning goodwill	-42	
Elim internegevinst interne trans		
Elim skatt på internegev int trans		
Resultat datter (EK-metoden)	208	28
Resultat mor	190	
Fordeling konsernresultat	398	28

(c) Konsernregnskapet skal vise alle selskapene i konsernet som en økonomisk enhet. Et salg fra morselskapet Ram AS til datterselskapet Sun AS vil ikke medføre en transaksjon for konsernet, jf rskl § 4-1 nr 1. Transaksjonen må elimineres i konsernregnskapet.

Sun AS har avskrevet maskinen ut fra deres kostpris, jf rskl § 4-1 nr 3. Avskrivninger på merverdiene må reverseres.

Elimineringen vil medføre dersom gevinsten tilordnes selger, jf. NRS 17 pkt 7.4.

	Ram AS	
I) Gevinstberegning hos selger		
Salgspris		630
Bokført verdi		360
Internegevinst	/debet	270
II) Eliminering hos kjøper		
Redusere kostpris	/kredit	270
Gjenværende antall år levetid er 9 år:		
Årlig avskrivning av internegevinsten		30
Gjenstående internegevinst 31.12.		240
Utsatt skatt		65
Ureal internegevinst på majoritet		175

Alternativ løsning er at elimineringen tilordnes kjøper. Ved dette alternativet skal minoriteten elimineres for 18 per 31.12.2014 (som er deres andel på 10 % av gjenstående internegevinst på 175). Det er tilstrekkelig at studentene velger en av løsningene. De som påpeker at det er to løsninger bør få pluss for det.

(d)

**Konsernregnskapet for 2014:****Resultatregnskap 2014**

	Ram AS	Sun AS	Elimineringer				Konsern
			Årets reversering av merverdier (Maj og Min)	Årets reversering av merverdier (kun Maj)	Interne transaksjoner	Minoriteter	
Driftsinntekter		-1 500					-1 500
Gevinst ved salg maskin	-270				270		
Varekostnader		630					630
Avskrivninger		80	20	42	-30		112
Utbytte fra datter	-315				315		
Renter til internt							
Resultat før skatt	-585	-790	20,0	41,6	555		-758
Skatt	50	213	-5		-65		193
Årsresultat	-535	-577	15	42	490		-565
Utbytte	400	350			-315		435
Minoritetens andel			-1			23	21
Majoritetens andel	135	227	-13	-42	-175	-23	109

**Balanse per 31.12. 2014**

	Ram AS	Sun AS	Elimineringer				Konsern
			Elimineringer fra forrige balanse	Årets reversering av merverdier	Interne transaksjoner	Minoriteter	
Goodwill			166	-42			125
Anleggsmidler		640	180	-20	-240		560
Aksjer i datterselskap	810		-810				
Varer		450					450
Fordring internt	315				-315		
Bankinnskudd	1 050	515					1 565
	2 175	1 605					2 700
Aksjekapital	-600	-250	250				-600
Annen egenkapital	-1 125	-792	357	55	175	23	-1 307
Minoriteter			-95	1		-23	-116
Utsatt skatt		-80	-49	5	65		-58
Betalbar skatt	-50	-133					-183
Utbytte	-400	-350			315		-435
Gjeld intern							
	-2 175	-1 605	0				-2 700